

Provázky ze zelených kopřiv

Víte, že pevný provázek můžete snadno vyrobit téměř kdekoli v přírodě?

K čemu je to dobré: trénink jemné motoriky při práci s přírodním materiálem, trénink technického myšlení, získání dovedností a znalostí pro přežití; zábava v přírodě a kontakt s přírodou, seznámení (nejen) s textilním využitím kopřivy

Tip na úvod: Zkuste nejprve vymyslet všechny možné nápady, na co všechno člověk může potřebovat provázek (*svázat kytku, svázat větve na stavbu přístřešku, převázat balík, tkanička do bot, přivázání zvířete nebo lodi, šňůra na prádlo, přivázat to co se utrhlo, lano, zavěšení krmítka či obrázku, svázání vlasů místo gumičky, přivázat cokoli na batoh...*)

Kde najít v přírodě kopřivu?: Všude tam, kde je v půdě přebytek živin. Ten najdete na skládkách a poblíž míst, kde se hnojí, což jsou skoro všechny příkopy kolem polí, nebo i méně udržované zahrady. Ale živiny jsou přinášeny do krajiny také vodními toky. Takže poblíž řek a potoků pravděpodobně najdete kopřivy i v oblastech lidskou činností neovlivněných.

Vlákna z kopřiv lze v přírodě získat spíše od pozdního jara až do podzimu. V zimě už jsou většinou vlákna uhnílá, zejména pokud jsou kopřivy polehlé a tudíž trvale v mokru (např. v blátě či pod sněhem). Výjimečně lze najít kopřivy s vlákny v dobré kondici i přes zimu či po zimě – v případě, že stonky zůstaly stát a jen občas střídavě mokly a vysychaly.

Postup výroby provázku z kopřiv:

1. Utrženou kopřivu oholit od listů, postranních větví a chloupků na stonku. Nejsnadněji to jde „proti srsti“. Pokud se nechceme popálit, chce to ruku ochránit rukavicí, nebo aspoň kusem nějaké látky. Na další práci už rukavice můžeme sundat – oholený stonek už nepálí a ruce v rukavicích by byly neohrabané.
2. odstříhnout či odříznout konec s kořenem
3. Dutý stonek rozmáčknout naplacato. Málokdo má sílu zmáčknout stonek jen rukou, neboť je částečně dřevnatělý. Ale lze si snadno pomoci mačkáním kulatým dřevem či oblým kamenem (ostrý kámen by vlákna přesekal a to nechceme). Tip: Jsme-li poblíž domu, úplně nejsnadněji a nejrychleji lze na pevném podkladu rozválet stonek válečkem na těsto.
4. stonek podélně rozloupnout a rozevřít ho do jedné širší placky
5. Nejošidnější část postupu = odloupnout kopřivová vlákna ze stonku. Tato vlákna jsou na stonku zvenku. Je to tenká placatá vrstva (vlákna jsou na čerstvě kopřivě slepená), která je u mladších kopřiv mírně tmavěji zelená než vnitřek stonku, u starších kopřiv jde dohněda či dočervena. Odloupávat pomalu, ať se zbytečně nepotrhá – hlavně když sloupávám přes „kolínko“. Jak moc snadno či nespodno lze čerstvá vlákna sloupnout závisí na kondici kopřivy.
6. Naloupat si více vláken z více kopřiv do zásoby. Široké sloupnuté pásky z větších silnějších kopřiv můžeme rozdělit klidně i na 2 nebo i 4 užší pásky. U tenkých stonků není třeba dělit.
7. Ze zásoby pásek vezměte jeden. Zhruba uprostřed délky ho skruťte rukama (levou rukou kroučíme k sobě, pravou od sebe) a přitom přehněte. Vznikne tak začátek dvoušroubovice (dvojitka), se dvěma volnými konci. Otočíme-li provázek volnými konci doprava, vidíme, že konce jsou zakrouceny ve směru hodinových ručiček (od sebe), a dvě vzniklá vlákna navzájem jsou na začátku provázku zkrouceny v protisměru hodinových ručiček (k sobě).

8. Levou rukou přidržet vlákna v místě překřížení, pravou zkroutit jedno (horní) vlákno směrem od sebe (ve směru hod ručiček) a přeložit ho dolů (k sobě) přes druhé. Druhé vlákno je teď na řadě – zkroutit od sebe a zase přeložit přes to první směrem k sobě. A tak pořád dokola. Zakrucujeme jednotlivá vlákna směrem od sebe a navzájem je překládáme (zakrucujeme) v opačném směru směrem k sobě.

9. Je-li jeden z konců dlouhý už jen cca 5 cm, napojíme další vlákno. Nové vlákno přiložíme podélně ke zbylému konci, přikroutíme ho k němu a pokračujeme v postupu dál, jen už s prodlouženým vláknem. To samé samozřejmě v pravou chvíli i s druhým koncem, který bude potřeba prodloužit.

10. Takto prodlužujeme a motáme tak dlouho, dokud provázek není tak dlouhý jak potřebujeme, nebo dokud nedojde naloupaný materiál.

Co s hotovým provázkem

Hotový provázek je překvapivě pevný. Opravdu lze použít jako běžný provázek a něco s ním přivázat. Necháme-li ho ale někde jen tak volně ležet a schnout, tak se při sesychání pravděpodobně částečně rozkroutí/rozvolní.

Další tipy, souvislosti a informace navíc:

Techniku motání provázku lze nejprve pro pochopení ukázat například na dlouhých vlasech (můžete si učesat provázkový copánek ze dvou pramenů), nebo třeba na vyčesaném lnu, a klidně i na kupovaném provázku. Stejně jako ve výše uvedeném postupu se jednotlivé prameny zakrucují jedním směrem a navzájem se skrucují opačným směrem.

Vzájemným skroucením dvou provázků lze vytvořit silnější šňůrka, skroucením šňůrek tenké lanko...atd.

Textil z kopřiv: Kdyby se stonky kopřiv několikrát střídavě namáčely a sušily (jako např. při zpracování lnu), tak se vlákna, která jsou v čerstvém stavu slepená do ploché vrstvy, rozvolní na jednotlivá vlákénka, a daly by se v suchém stavu zpracovat podobně, jako to udělal se stonky lnu krteček v pohádce o kalhotkách. Tedy nalámat na lamačce a zbylé kousky tvrdých částí stonku vyčesat na vochli. (Tedy teoreticky – v praxi jsme to nezkoušeli a víme, že to s kopřivami není úplně jednoduché.)

Otrhané listy kopřiv můžeme využít na kopřivový čaj.

Můžeme zmínit (nebo i vyzkoušet) i další využití kopřiv – například na výrobu kopřivové jíchy. To je velmi výživné rostlinné hnojivo, které lze využít na hnojení, nebo i jako postřik proti mšicím. Kopřivy nácpe do kýble, zalijeme vodou a necháme 14 dní kvasit. Výluh před použitím ředit 10x.